

ÖZGÜN MAKALELER

1. “Turkey-EU Customs Union: From a Transitional to a Definitive Framework?”, *Legal Issues of Economic Integration*, N°: 42, Issue 1, February 2015, pp. 31-56.

The possibility for Turkey to become a Member State of the Community is provided by the Ankara Association Agreement concluded between the parties on 12 September 1963. The Agreement sets up one of the most comprehensive external relationships that the Community has ever established with a third country. According to the EC-Turkey association law, the customs union constitutes a transitory framework prior to complete integration between the parties. However, academic and political works are proposing that the integration of Turkey to the EU acquires a dimension other than the accession framework. These works put forward that the EU-Turkey customs union should be conceived, not as a transitory stage preparing Turkey to a complete accession to the EU, but as a definitive framework which should continue to govern the relations without a membership perspective. The paper strives to assess the possibility of using the EC-Turkey customs union as a definitive framework of the relations between the parties and seeks to demonstrate that such a framework proves to be not only improbable but also impossible.

2. “Özel Hukuk Tüzel Kişileri Üzerinde Diplomatik Koruma Hakkına Sahip Olan Devletin Tespiti: *Barcelona Traction Kararından Geriye Kalanlar*” (Şule Sökücü Yıldız ile birlikte), *Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan*, Cilt II, İstanbul, Beta Yayınları, 2014, ss. 2223-2260.

Diplomatik koruma müessesesinin temeli, devlet ve başka bir devletin işlediği iddia edilen uluslararası hukuka aykırı fiilden zarar gören kişi arasındaki uyrukluk bağıdır. Uluslararası hukuka aykırı fiilden zarar gören kişi, yalnızca uyrukluk bağı ile bağlı olduğu devlet tarafından diplomatik koruma altına alınabilir. Bir özel hukuk tüzel kişinin, hissedarlarının uyrukluk bağı ile bağlı olduğu devletten farklı bir devlette tescil edilmiş ve farklı bir devlette faaliyetlerini yürütüyor olması halinde, diplomatik koruma hakkı hissedarların uyrukluk bağı ile bağlı oldukları devlet/devletler tarafından mı, tescil devleti tarafından mı yoksa faaliyetlerin yürütüldüğü devlet tarafından mı kullanılacaktır? Uluslararası Adalet Divanı'nın 1970 tarihli Barcelona Traction kararı tüzel kişileri diplomatik koruma altına alma hakkına sahip olan devletin “tescil devleti” olduğunu ifade edecek ve tüzel kişinin hissedarlarının vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları devletlerin diplomatik koruma hakkının olmadığına hükmedecektir. Divan, 1989 ve 2007/2010 yıllarında verdiği Elettronica S.p.A (ELSI) ve Diallo kararlarında da aynı meseleyi tartışacak, Uluslararası Hukuk Komisyonu ise 2006 yılında Diplomatik Koruma Hakkında Taslak Maddeler Metni'ni kabul ederek meselenin nihai hukuki çerçevesini ortaya koymaya çalışacaktır. Söz konusu çalışma, özel hukuk tüzel kişileri üzerinde diplomatik koruma hakkına sahip olan devletin tespiti meselesini incelemektedir. Bu çerçevede, Barcelona Traction kararının ortaya koyduğu hukuki çerçeve değerlendirilmekte, Divan'ın 1970 sonrasında geliştirdiği içtihat ve Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun kabul ettiği metin ışığında söz konusu çerçevenin günümüzde hâlâ geçerli olup olmadığı tartışılmaktadır.

3. “Uluslararası Hukukta Tek Taraflı Sözvermenin Bağlayıcı Niteliği”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 2013, Cilt 9, Sayı: 105-106, ss. 117-144.

Devletlerin tek taraflı irade açıklamaları ile hukuki sonuç doğurdıkları işlemler olarak adlandırılan tek taraflı işlemler, uluslararası hukuk kaynakları arasında hukuki rejimi en belirsiz olan kaynaktır; tek taraflı uluslararası hukuk işlemleri hakkında yerleşmiş bir kuramın varlığından söz edebilmek henüz mümkün değildir. Söz konusu işlemlerin normatif niteliğine dair en yoğun tartışmalar, devletlerin tek taraflı olarak verdiği sözler üzerine yapılır. Zira, söz verme, daha önceden varolan işlem veya eylemlere ilişkin olan bildirim, tanıma, vazgeçme ve kınamadan farklı olarak üçüncü kişiler lehine yeni haklar doğurur. Başka hiçbir işleme bağlı olmaması, sözvermenin, devletlere geniş bir hukuki manevra serbestisi tanıdığı ve dolayısıyla istenildiği zaman geri alınabileceği şeklinde mi yorumlanmalı yoksa söz verme, bir güven ve güvenlik unsuru addedilerek tek başına bağlayıcı mı kabul edilmelidir? Uluslararası içtihat, tek taraflı işlemlerin devletler nezdinde uluslararası yükümlülük doğurabileceğini, gerekçeleri farklılaşmış olsa da, uzun zamandır kabul eder. Ayrıca, meseleyi 1997 yılında gündemine alan Uluslararası Hukuk Komisyonu, 2006 yılında, Devletlerin Hukuki Yükümlülük Doğurabilecek Tek Taraflı Beyanlarına Uygulanacak Rehber İlkeler Metni’ni benimser. Söz konusu makale, Uluslararası Hukuk Komisyonu’nun 2006 yılında kabul ettiği rehber ilkelere zemin hazırlayan içtihadî altyapıyı incelemekte ve 2006 metni uyarınca tek taraflı sözvermenin bağlayıcı niteliğini değerlendirmektedir.

4. “Uluslararası Sorumluluk Hukukunda Devletlerin Ağırlaştırılmış Sorumluluğu: Kuramsal Bir Değerlendirme”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2012, Yıl 32, Sayı: 2, ss. 147-183.

Sorumluluk hukuku kuralları, uluslararası hukukun bugüne kadar üzerinde en zor uzlaşmaya varılan alanlarından biri olmuştur. Söz konusu alandaki belirsizlikleri ortadan kaldırmayı ve sorumluluk hukukuna ilişkin kuralları netleştirmeyi amaçlayan ve Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından 2001 yılında kabul edilen Devletlerin Uluslararası Haksız Fiillerinden Kaynaklanan Sorumluluğunu Düzenleyen Maddeler Metni, uluslararası sorumluluğun ikincil kurallarına ilişkin teamül hukukunu yansıtmakta ve sorumluluk alanında yeni müesseseler tesis etmektedir. Uluslararası hukuk kurallarının ihlâlinin, söz konusu kuralların niteliği ne olursa olsun aynı sorumluluk mekanizmasına mı tâbi tutulacağı yoksa bazı kuralların ihlâlinin özel bir sorumluluk şeması dâhilinde mi değerlendirileceği meselesi üzerinde uzun yıllar çalışan Uluslararası Hukuk Komisyonu, devletlerin uluslararası sorumluluklarının, ihlâl edilen uluslararası yükümlülüğün niteliğine göre bir başka devlete, birden çok devlete veya uluslararası toplumun geneline karşı doğabileceğini hükme bağlamıştır. Metinde “genel uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklanan yükümlülüklerin ağır ihlâlleri” düzenlenmiş ve bir devletin, uluslararası hukukun emredici hükümlerinden doğan bir yükümlülüğünün ağır ihlâli halinde, mağdur devletin yanı sıra, diğer tüm devletlerin yükümlülüğünü ihlâl eden devletin sorumluluğunu ileri sürebileceği ifade edilmiştir. Böylece, klâsik uluslararası hukukta iki taraflı bir ilişki telâkki edilen sorumluluk ilişkisi, söz konusu ihlâllerin varlığı halinde çok taraflı bir kimliğe büründürülmüştür. Makale, uluslararası hukukta “ağırlaştırılmış sorumluluk” olarak adlandırılan bu mekanizmanın oluşturulma sürecini ve işleyiş kurallarını incelemektedir.

5. “*Jus Cogens* Teorisi Işığında Devletlerin Sözleşme Serbestisi ve Devlet Dokunulmazlığı”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 2012, Cilt 8, Sayı: 95-96, ss. 37-66.

Uluslararası hukukun devlet iradesi üzerine kurulu yapısının önemli bir sonucu, bu hukuk düzeninin normları arasında herhangi bir hiyerarşi bulunmamasıdır. *Jus cogens* teorisi, belirtilen yapıyı altüst eder. Teamül ya da andlaşma kaynaklı bütün kaynakları aynı düzleme koyan uluslararası hukuk, *jus cogens* teorisinin ortaya atılması ile kimlik değiştirmeye başlar. Aksi kararlaştırılmayacak nitelikte ve diğer uluslararası hukuk kurallarından biraz daha fazla bağlayıcı oldukları kabul edilen *jus cogens* devlet egemenliğinin andlaşmalar hukukundaki tezahürüne sirayet eder: egemen devletin uluslararası andlaşma akdetme iradesi bundan böyle *jus cogens* ile sınırlıdır.

Jus cogens zaman içinde andlaşmalar hukukundan taşmaya başlar. Uluslararası hukukun aksi kararlaştırılmayacak nitelikteki bu kurallarının sadece andlaşmalar hukukunda değil, uluslararası hukukun düzenlediği her alanda girdiği çatışmalardan galip çıkacağı iddia edilir. Böylece, devlet egemenliğinin sadece bir alanında kabul edilen sınırlama, diğer alanlara yayılmaya başlar. Devlet dokunulmazlığı bu alanların başında gelir. Egemenliği başka bir devletin egemenlik duvarına çarpan devletin eşitini yargılayamayacağı ilkesi, son yıllarda doktrinin ciddi bir kesimi ve ulusal mahkemeler tarafından tartışılmaya başlar. *Jus cogens* nitelikli bir kuralı ihlâl eden devlet, eşiti tarafından yargılanabilecek midir?

Söz konusu makale, devlet egemenliğinin ve devlet egemenliği kaynaklı kuralların en önemli sınırını teşkil eden *jus cogens* nitelikli uluslararası hukuk kurallarının, devlet egemenliğinin tezahürleri olan sözleşme serbestisi ve devlet dokunulmazlığı kavramları ile olan ilişkisini incelemektedir.

6. *Hans J. Morgenthau ve Uluslararası Hukuk (Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, yayım aşamasında)*

Uluslararası hukuk, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi teorilerinden bağımsız düşünülemez. Zira sadece teknik hukuk kuralları ile açıklanamayacak bir alanı düzenler. Dolayısıyla, uluslararası hukukçu, yüzyıllardır teknik hukuk zeminine oturtulmaya çalışılan devletlerarası ilişkileri ve bu ilişkilere bağlı kavram ve kurumları uluslararası ilişkiler teorilerini göz önünde bulundurmadan lâıykıyla değerlendiremez. Aynı şekilde, uluslararası ilişkiler teorileri de uluslararası hukuktan bağımsız değildir; uluslararası ilişkiler teorisyenlerinin geliştirdiği fikirler, söz konusu teorisyenlerin uluslararası hukuku algılama biçimlerini de içinde barındırır. Gerçekçi görüş olarak adlandırılan ve uluslararası ilişkiler tarihinin en meşhur, en eski ve en önemli akımı addedilen akımın uluslararası ilişkilere dair ileri sürdüğü fikirler de bu tespitten nasibini alır. Başka bir ifade ile, devletlerarası ilişkilere gerçekçi pencereden bakan yazarlar, uluslararası hukuku bu bakış açısının izleri ışığında değerlendirir ve algırlar. Söz konusu makale, yirminci yüzyıl uluslararası ilişkiler çalışmalarına damgasını vuran ve bu yüzyılın gerçekçi düşünce akımının kurucusu kabul edilen Hans J. Morgenthau'nun pozitivist ve idealist uluslararası hukuka yönelttiği eleştirileri değerlendirmekte ve önerdiği gerçekçi uluslararası hukuk teorisini incelemektedir.

1. “L’Union douanière: un cadre adapté aux réalités des relations entamées entre la Turquie et l’Europe communautaire? (Gümrük Birliği’nin Türkiye ve Topluluk Avrupası İlişkilerinin Gerçekliklerine Uygunluğu)”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt II, ss. 73-108.

Les relations de la Turquie avec l’Europe communautaire sont régies, depuis 1963, par un accord d’association, dit accord d’Ankara. Ledit accord établit trois phases successives pour la réalisation des objectifs qu’il prévoit. Conformément au calendrier établi, l’association est entamée, depuis 1995, sur la base de la décision 1/95 du Conseil d’association CE-Turquie relative à la phase définitive de l’union douanière. Par l’entrée en vigueur de la décision 1/95 du Conseil d’association, la Turquie devient membre de l’union douanière de la Communauté sans devenir membre à part entière de cette dernière. Il s’agit d’un niveau d’intégration économique qui n’est atteint par aucune autre association de la Communauté en dehors d’une intégration complète.

Par ailleurs, à la suite de l’entrée en vigueur de l’union douanière CE-Turquie, commencent à être élaborés en Europe communautaire, des travaux tant académiques que politiques qui veulent que la question de l’intégration de ce pays dans la Communauté acquière une autre dimension que l’adhésion.

Or, tant selon les théories de l’association avec union douanière que selon la pratique communautaire, l’établissement de l’union douanière a pour objectif de préparer les pays associés à une intégration pleine et entière. Ainsi, le schéma des relations douanières est, dans ce type d’association, mis en place dans une perspective de réaliser un jour l’intégration complète de ces pays à l’UE. Cela parce que l’union douanière met en place des engagements assez lourds pour les associés de la Communauté sans pour autant leur donner le droit de vote concernant les politiques qu’ils doivent appliquer. Elle suscite ainsi de nombreuses conséquences juridiques, politiques et économiques et génère des difficultés et inconvénients importants pour les pays concernés.

L’association CE-Turquie se voit aujourd’hui fortement marquée par ces conséquences. Le caractère adapté de l’union douanière aux réalités turco-communautaires demeure ainsi discutable.

2. “La coopération: l’outil principal de la phase définitive de l’union douanière CE-Turquie (Gümrük Birliği’nin Temel Vasıtası: Türkiye-Avrupa Topluluğu “İşbirliği”)”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt II, ss. 109-138.

La coopération financière et technique fait partie des « procédures particulières » qui caractérisent les accords d’association que la Communauté conclut avec les pays tiers sur le fondement de l’article 310 CE et constitue l’un des instruments les plus importants de réalisation des objectifs prévus par ces accords. Elle possède une importance encore plus accrue dans les associations fondées sur une union douanière. En effet, dans ce type d’association, l’Union contribue, par le biais de cet instrument, aux efforts de modernisation de l’économie, de renouvellement des structures et d’amélioration du niveau de vie de son associé et prépare ce dernier à une adhésion pleine et entière. La réussite d’une intégration complète entre les parties contractantes, l’objectif final des associations avec union douanière, est facilitée par le moyen de la coopération financière et technique.

Il en est de même pour l'association CE-Turquie établie en 1963 par l'accord d'association d'Ankara et régie, depuis 1995, par la décision 1/95 du Conseil d'association CE-Turquie relative à la phase définitive de l'union douanière.

La coopération financière se trouve même être au cœur de la phase définitive de l'association turco-communautaire puisque par l'entrée en vigueur de la décision 1/95 du Conseil d'association, la Turquie devient membre de l'union douanière de la Communauté sans devenir membre à part entière de cette dernière. Il s'agit d'un cheminement particulier ; la Turquie constitue, à l'heure actuelle, l'unique pays tiers membre de l'union douanière de la Communauté. Ce cheminement génère des difficultés et inconvénients économiques auprès du pays associé. Ainsi, le soutien financier de la Communauté ne constitue pas pour la Turquie un simple avantage qui lui est accordé unilatéralement mais une compensation pour les obligations qu'elle assume en vertu de l'union douanière et un élément important du bon fonctionnement de l'association. En d'autres termes, les conséquences négatives du cadre établi tentent d'être diminuées par le biais d'un mécanisme de coopération. La coopération établie entre la Turquie et la Communauté pendant la phase définitive de l'union douanière n'est cependant pas optimale